

SKUPNOST ORGANIZACIJ ZA
USPOSABLJANJE OSEB S POSEBNIMI
POTREBAMI V REPUBLIKI SLOVENIJI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Projekt – ESS1

Usposabljanje strokovnih delavcev za uspešno vključevanje
otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami
v vzgojo in izobraževanje v letih 2008, 2009, 2010 in 2011

Program:

**Graditev sodobnega sistema vzgoje in izobraževanja otrok
s posebnimi potrebami**

Tema:

**Ali je treba z nadarjenimi učenci delati
drugače?**

Predavateljica:

Suzana Težak

univ. prof. ped. in soc.

2. FAZA - 2010

Delavnica:

NAČRTOVANJE INDIVIDUALIZIRANEGA PROGRAMA ZA NADARJENO GLUHO DEKLICO

Načrtovali bomo individualiziran program za nadarjeno devetošolko Veroniko, ki je z odločbo opredeljena kot **otrok s popolno izgubo sluha in s težjo govorno jezikovno motnjo**, hkrati pa je identificirana kot **nadarjena učenka**. Pri načrtovanju IP izhajamo najprej iz učenkinih močnih področij in upoštevamo potrebe po odpravljanju njenih težav in prilagoditev pri puku.

IZHODIŠČA ZA NAČRTOVANJE INDIVIDUALIZIRANEGA PROGRAMA

Splošna ocena značilnosti in potreb učenke

Skrbno ocenimo vse učenkinine značilnosti, njena močna in šibka področja, pri čemer upoštevamo ožje in širše okolje, ki lahko pomembno polnomoči učenko.

Veronika je od rojstva povsem gluha. Pri štirih in pol letih je bila operirana in od takrat posluša s pomočjo polževega vsadka. To pomeni, da ne sliši le slabše od vrstnikov, ampak sliši predvsem drugače, manj kvalitetno. Pri sprejemu v šolo smo najprej pozornost namenili socialni integraciji, osnovni potrebi po sprejetosti in občutku varnosti. Hkrati smo skrbeli za razvoj govora, ki je bil v začetku zelo neartikuliran, tudi besedni zaklad zelo skromen, a kmalu je Veronika napredovala v branju, računanju in pisanju. Od začetka smo izvajali dodatno strokovno pomoč pri vzgojno-izobraževalnem delu in svetovanje za osebni in socialni razvoj. Redno obiskuje tudi surdopedagoške obravnave na Centru za sluh in govor, kjer na področju razvoja poslušanja, jezika in govora bistveno presega pričakovan nivo. Poslušanje in govor je razvila do te mere, da se lahko neovirano sporazumeva. Pri šolskem delu je uspešna, z močno notranjo motivacijo, sistematična in ambiciozna. Dosega prav dober učni uspeh. Največ težav ima pri pisnem izražanju in verbalnem komuniciranju na višjem jezikovnem nivoju. Po končani osnovni šoli želi nadaljevati na gimnaziji- smer predšolska vzgoja in si zaradi omejitve vpisa prizadeva za čim boljši učni uspeh.

Svetovalni delavci smo Veroniko zaznali in identificirali kot nadarjeno učenko na neverbalnem intelektualnem in likovnem področju.

Ob vpisu v 1. razred je Veronika izpolnjevala osnovne kriterije za integracijo gluhe deklice v redno šolo:

- dovolj visoke intelektualne sposobnosti
- primerne osebne lastnosti, ki so preraščale v močno voljo in izrazito vztrajnost za šolsko delo, vedoželjnost, hitro odzivnost v intelektualnem, čustvenem in psihomotoričnem razvoju,
- močno razvito likovno, psihomotorično in neverbalno področje.
- vzpodbudno domače okolje, stalna podpora staršev.

Ugotovljena področja nadarjenosti

- likovno izražanje

Individualni test intelektualnih sposobnosti: WISC-III:

Neverbalne intelektualne sposobnosti so visoko nadpoprečne.

A) Potrebe, želje in interesi učenke ter značilnosti njene nadarjenosti:

a) na področju spoznavnega razvoja

Učenka ima visoke sposobnosti logičnega mišljenja. Pri reševanju različnih aritmetičnih in geometrijske nalog je zelo hitra, tako da pomaga počasnejšim v razredu. Razume kako sistemi delujejo in jih zna uporabiti v svojo korist. Zadnje leto piše povsem enake preizkuse znanja kot ostali učenci, po potrebi samo s podaljšanim časom.

Ima dober spomin, rada bere, raziskuje in pomaga pri domačih opravilih. Zelo rada organizira ustvarjalne igre za mlajše otroke.

Stil učenja:

Najbolje se uči z opazovanjem, podatkov se spomni in jih priključuje s pomočjo miselnih slik.

Gradivo rada predstavlja vizualno, rada izdeluje in je motorično spretna..

Rada raziskuje, zbira gradivo in ga sistematizira s pomočjo računalnika.

V šoli dosega prav dober uspeh. Pri ANJ, SLJ in MA je vključen v učno skupino 2. zahtevnostne ravni. Rada obiskuje izbirne predmete računalništva, šport za zdravje in tuj jezik. Težave ima zlasti pri govornem razumevanju, izgovorjavi in pisnem sporočanju.

b) na področju telesnega razvoja

Telesno je dobro razvita . Pri športnih igrah je nekoliko manj uspešen glede na vrstnike v šoli.

c) na motivacijsko-interesnem področju

Učenka ima zelo dobre učne in delovne navade. Zastavlja si cilje, za katere si vztrajno prizadeva in jih uresniči.

Njena učna učinkovitost je po pripovedovanju precej odvisna od afektivnih dejavnikov: občutka varnosti, socialne sprejetosti s strani učencev in učiteljev ter učnega vzdušja.

Motivirana je za čim boljši učni uspeh zaradi omejitve vpisa v srednjo šolo.

d) na področju socialno-čustvenega razvoja

Rada razpravlja v skupini z vrstniki, kjer se počuti varno, zna se vživljati v druge in je intuitivna. Rada sklepa prijateljstva in ima razvit občutek za pravičnost.

e) umetniški razvoj:

Učenka ima razvit smisel za likovno izražanje in je zelo ustvarjalna.

I. NAČRT INDIVIDUALIZACIJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA DELA ZA VERONIKO

Načrtujemo uravnoteženo razvijanje učenkinih intelektualnih zmožnosti, osebno čustvenega razvoja ter odpravljanje težav na področju sporazumevanja. Primanjkljaje spodbujamo glede na motivacijo in sposobnosti. Tako premišljeno načrtujemo celovit razvoj, ne samo izsledke identifikacije.

Cilji IP glede na področje nadarjenosti in potrebe učenke

	Cilji	Oblike in dejavnosti
a	<ul style="list-style-type: none"> - urjenje sporazumevanja in komunikacije - poglobljanje znanja iz materinščine - razvijanje poslušanja in govornega sporazumevanja - čim boljši učni uspeh - navajati na samostojno učenje s pomočjo različnih virov - spoštovati učenkino željo po sprejemanju njene drugačnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - dodatna strokovna pomoč, razredne ure - kvaliteten pouk pri materinščini (manjše število otrok v skupini) - dodatna strokovna pomoč materinščina - načrt učenja – Klub za nadarjene - notranja diferenciacija - razredne ure, šolska skupnost, šolska klima
b	<ul style="list-style-type: none"> - spodbujati gibalno dejavnost 	<ul style="list-style-type: none"> - izbirni predmet –šport za zdravje
c	<ul style="list-style-type: none"> - uvajati delo v parih ali manjših skupinah - razvijanje samousmejevalnega učenja in stilov učenja 	<ul style="list-style-type: none"> - diferenciacija pouka in prilagoditve v organizaciji učenja in poučevanja - osebno svetovanje
d	<ul style="list-style-type: none"> - razvijanje občutka samo-sprejetosti - spodbujati socialno sprejetost s sošolci in učitelji, ter občutek varnosti - izboljšanje socialnih interakcij z vrstniki - ozaveščanje sebe, svojih potreb in interesov in občutka lastne vrednosti, prednosti in šibkosti - razvijanje asertivnega vedenja - razvijanje socialnih, čustvenih potreb in spretnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - program za osebni in socialni razvoj - skupinsko druženje nadarjenih učencev po interesnih področjih - Klub za nadarjene učence-program za osebni in socialni razvoj - socialne igre v razredu, razredne ure - osebno svetovanje učenki - Klub za nadarjene
e	<ul style="list-style-type: none"> - razvijati likovno izraznost in uveljavljati učenkinе likovne izdelke v javnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - likovni krožek
f	<ul style="list-style-type: none"> - dodatna strokovna pomoč in prilagoditve pri pouku 	<ul style="list-style-type: none"> - strokovna skupina in razredni učiteljski zbor

2. Posebnosti vzgojno-izobraževalnega dela pri pouku za Veroniko

ORGANIZACIJA POUKA

Namestitev učenke v učilnici je z več vidikov primerna v prvi ali drugi klopi ali v sredini polkroga. Omogočimo ji **stalen in neposreden stik z učiteljem** ki jo mora večino časa videti v obraz. Veronika sedi skupaj z učenko, ki je šolsko dobro uspešna in ji je pripravljena po potrebi priskočiti na pomoč.

Veroniki je potrebno zagotoviti čim več pisnega gradiva v razumljivi obliki (priprava miselnih vzorcev, slikovnega materiala, ključnih besed, kratkih povzetkov z uporabo znanih besed...) in ji tako zagotoviti učenje iz korektno pripravljenih virov. Pri učenju obsežnejšega gradiva je potrebno celotno vsebino razčleniti na manjše vsebinsko smiselne enote.

Pri pouku je potrebno uporabiti čim več didaktičnih pripomočkov in učil za nazornost pouka (grafoskop, video filmi, diaprojektor, računalnik).

ORGANIZACIJA ČASA

Veronika potrebuje **več časa v procesu sprejemanja nove učne snovi, razumevanja, utrjevanja in preverjanja znanja**. Počasneje in težje sprejema in predvsem predeluje dobljene informacije. Pri sprejemanju nove učne snovi potrebuje več časa za razumevanje, sprejem in predvsem predelavo informacij. Potrebuje **ponovitev razlag** z različnih vidikov in **sprotno preverjanje razumevanja**.

Primerna razporeditev časa ji predstavlja možnost biti uspešna, ohraniti pozitivno samopodobo. Ti socialni in emocionalni vidiki so posebno pomembni in omogočajo pozitiven prenos na kognitivno in druga področja otrokove dejavnosti. Čas, potreben za učenje, se podaljša zaradi upočasnjenega dozorevanja in počasnejšega tempa pridobivanja znanj, kar je posledica govorno-jezikovne motnje.

IZVAJANJE POUKA

Učitelj komunicira z učenko tako, da je z obrazom obrnjen proti njej. **Govori naj z normalnim ritmom, tempom in normalno glasnostjo**. Med govorom je bolj statičen in se ne premika po učilnici. Ust si ne sme zakrivati. Učiteljev obraz naj bo primerno osvetljen.

Podajanje snovi naj ne temelji samo na frontalni razlagi. Za gluhe in naglušne učence je izjemno pomembno, da so **podane informacije jasne, kratke, enoznačne in posredovane v upočasnjem tempu**. Pri podajanju snovi učitelj uporablja **vizualizacijo, sličice, mimiko, bogat didaktični material, miselne vzorce, zapise ključnih besed, neznanih besed, kratke povzetke, demonstracije, eksperimente, ekskurzije**. **Na tablo piše ključne besede, enostavne kratke stavke**. Glede na oblike dela ima prednost projektno delo in delo v manjših skupinah (dvojice, trojice...) ter medpredmetne povezave.

Pomembni so odnosi učitelj – učenka – drugi učenci. Učitelj pri Veroniki **išče močna področja**, kjer jo lahko pozitivno predstavi.

Učenki **pomaga pri organizaciji zapiskov**, učnih pripomočkov, beležk za starše.

Vzpodbuja in usmerja njeno lastno aktivnost in sodelovanje v procesu pouka.

Vzpodbuja in ohranja njeno **motivacijo** za delo.

Pouk glasbe mora upoštevati slušne in govorne sposobnosti učenke. Za prilagajanje osvajanja učnih vsebin je nujno sodelovanje mobilnega pedagoga in učitelja glasbe. Slušni primeri se ne ocenjujejo.

Pri športni vzgoji se morajo upoštevati posebni varnostni ukrepi, ki zaščitijo učenko in slušni aparat. Posebno pozornost posvečamo plavanju, smučanju in igram z žogo

Domače naloge naj bodo skrbno izbrane in strukturirane glede na primanjkljaje, ki jih na tem področju učenka ima. Morajo biti posredovane na učencu razumljiv način (bodisi v ustni ali pisni obliki). Priporočljivo je, da so z zahtevami, ki jih učiteljica postavlja otroku seznanjeni tudi starši, da lahko otroka doma ustrezno spodbujajo in podpirajo.

PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA

Ne ocenjujemo:

- Vsebin, ki temeljijo na akustičnih elementih
- Pravilne izreke
- Napak, ki so posledica zamenjav glasov, ki se ne dajo odgledati (p-b,s-c, t-d, g-h)
- Napak v pisnih izdelkih – prednost naj ima sporočilnost pisnega izdelka

Pri ocenjevanju je priporočljivo **podaljšanje razpoložljivega časa do 50%**.

V procesu ocenjevanja znanja mora biti učitelj še posebej pozoren na to, da ga Veronika razume in ve, kaj od nje pričakuje.

Zato mora biti učitelj v procesu ocenjevanja njenega znanja posebej pozoren na to, da:

- **govori jasno in razločno** in ne preglasno, da ne pride do popačitve glasu,
- **pri ustnem ocenjevanju uporablja po potrebi še dodatni slikovni material**
- **popravlja izgovorjavo pri tujem jeziku, vendar jo pri ocenjevanju popolnoma zanemariti, ter dajati večji poudarek razumevanju.**
- **pritegniti** mora njeno **pozornost**, doseči mora, da ga Veronika gleda in mu prisluhne,
- govori ji na razdalji do enega metra, da bo sprejem preko slušnega aparata boljši, čeprav sliši tudi na večji razdalji, ji učitelj z bližino omogoči boljše razumevanje,
- omogoči ji, da vidi učiteljev obraz, posebej usta, zato si ga naj ne zakriva,
- ocenjevanje znanja se naj izvaja v čimbolj mirnem okolju.,
- dobro je, da se Veroniko sprašuje v prvih učnih urah,
- kadar ne razume učitelja ta uporabi **lažjo besedo**, da ji bo sporočilo jasnejše. Učitelj večkrat preveri, če ga je Veronika razumela.

Za ocenjevanje Veronikinega znanja je potrebno uporabiti način, s katerim se učenka **najlaže izraža in predvideti daljši čas**, kot za slišičega učenca brez govorno jezikovnih motenj.

Prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju znanja teh učencev so potrebne že pri načinu postavljanja vprašanj. Le-ta morajo biti **enoznačna, enostavna in konkretna**. Če so vprašanja kompleksnejša, daljša, jih je potrebno razčleniti na podvprašanja, kljub temu pa je vedno znova potrebno preveriti, ali jih je učenec razumel. Isto velja tudi za posredovana navodila. Zaradi težav pri predelovanju verbalnih informacij je potrebno Veroniki tudi pri preverjanju znanja **zagotoviti dovolj časa za povratno informacijo**, način posredovanja le-te pa mora dopuščati uporabo vseh tistih opor, ki jih je s pridom uporabljala že v procesu pridobivanja in utrjevanja znanja.

Ocenjevanje nareka in pisnih izdelkov zahteva posebno pozornost. Narek naj učenka sicer piše, vendar mora učitelj upoštevati specifičnost njenih težav

Učitelj naj se **izogiba izpraševanju v časovni stiski** ali ob slabi klimi v oddelku.

3. Druge dejavnosti v šoli in izvajalci (interesne dejavnosti, dodatni pouk ,Klub za nadarjene. itd)

Dejavnost	Izvajalec	Morebitne posebnosti izvedbe
razvijanje socialnih spretnosti	Šolska svetovalna služba	Druženje nadarjenih učencev, Klub za nadarjene, Program za osebni in socialni razvoj

II. SPROTNO IN KONČNO VREDNOTENJE USPEŠNOSTI PROGRAMA

1. Načrt evalvacije

Oblike in metode	Izvajalec	Udeleženci	Rok
Pogovori pedagozinje z učenko-subjektivno zadovoljstvo s programom	Pedagoginja	učenka	Ob polletju
Druženje nadarjenih učencev sosednjih šol	ŠSS, mentorji, LS, vodstvo šol	učenka njeni starši in mentorji	feb., 2008
Strokovna ekskurzija v Zagreb	ŠSS, mentorji	Nadarjena učenka in mentorji	maj, 2008

2. Sprotne ugotovitve o realizaciji in ocena uspešnosti programa (RUZ, mnenje učenca, starša)

Dne	Realizacija in uspešnost programa (doseganje ciljev, uresničevanje načel...)
Feb. 2009 Maj 2008	- sodelovanje v likovni delavnici na druženju nadarjenih učencev - evalvacija strokovne ekskurzije v 5 gimnazijo v Zagreb
konec šol. leta 2008	- evalvacija dela RUZ –uresničevanje prilagoditev pri pouku in načel za delo z nadarjeno gluho deklico - evalvacijsko poročilo razredničarke in učiteljev posameznih predmetov - evalvacijski intervju z učenko - evalvacijski intervju s starši - evalvacijski vprašalnik za učiteljski zbor: spodbujanje razvoja nadarjenih učencev

3. Končna ocena realizacije in uspešnosti programa (ocena UZ, učenca in staršev)

- Zastavljeni cilji so tudi realizirani.	Podpis staršev in učenke
--	--------------------------